

Delbetänkandet Som ett brev på posten - postbefordran och pristak i ett digitaliserat samhälle (SOU 2016:27)

Sammanfattning

- Förbundet har förståelse för att det krävs förändringar i postkraven för att säkerställa en fortsatt bra kvalitet i posttjänsten till rimliga priser och utan statsstöd.
- Förbundet är positiv till att pristaket föreslås behållas och att koldioxidutsläppen kan minska när en större andel av posten kan befordras med tåg istället för flyg.
- Enligt Postnord kommer cirka 80 procent av volymerna även utan kvalitetskrav på övernattbefordran ändå att befordras övernatt. Risken finns att det nya kravet på att post ska levereras inom två dygn innebär en försämring för de regioner där flyg tidigare använts för att möjliggöra övernattbefordran. Sannolikt innebär det nya förslaget ingen större skillnad för en majoritet av kommunerna i södra Sverige, medan försämringar i postgången främst drabbar delar av Norrland.
- Förbundet ser dock positivt på att tillförlitligheten i att posten ska levereras inom två dygn ökar för en del platser där det tidigare kunnat ta 3 dagar eller mer, företrädesvis i gles- och landsbygd samt i skärgård.
- Lands-, skärgårds- och glesbygdskommuner har större behov av att kunna skicka och hämta paket, vilket kommer av att de har svårare att ta sig fysiskt till butiker än företag i tätbefolkade områden. Företag på lands- och glesbygd samt i skärgården har heller inte tillgång till alternativa leveransmöjligheter, som t.ex. budfirmor, på samma sätt som i städerna. Denna typ av kommuner har en större andel mikroföretag (1-10 sysselsatta) som har stort behov av bra posttjänster. Förbundet ser en risk att de förändringar som föreslås snedvrider konkurrensen till nackdel för glest befolkade områden.

Som ett brev på posten – postbefordran och pristak i ett digitaliserat samhälle (SOU 2016:27)

I takt med att användarnas kommunikationsmönster förändras minskar brevvolymerna. Dagens regler för övernattbefordran och pristak infördes för snart två decennier sedan då förutsättningarna för snabb digital kommunikation inte var desamma som i dag. Utredningens mål är därför att utforma regler som säkerställer att det finns en samhällsomfattande posttjänst över hela landet som tillhandahålls till rimliga priser, utan statsstöd. Kraven på den postoperatör som utsetts att tillhandahålla den samhälls-

omfattande posttjänsten ska vara proportionerliga samtidigt som de ska svara mot användarnas framtida behov.

Utredningen föreslår därför att kravet på övernattbefordran i den samhällsomfattande posttjänsten ersätts med en tvådagars bastjänst för brevbefordran där minst 95 procent av breven ska ha delats ut senast den andra arbetsdagen räknat från inlämningsdagen. Förslaget ska säkerställa att det även framöver finns en samhällsomfattande posttjänst som på ett effektivt sätt möter samhällets behov av att skicka brev.

Portohöjningar för brev upp till 250 g som postas med den nya tjänsten ska begränsas av ett pristak som ska kunna anpassas till de förväntade volymnedgångarna. Genom förslaget kommer portoreglerna även fortsättningsvis att garantera en bastjänst till ett normalporto för de användare som skickar brev.

I uppdraget har ingått att beskriva vilka grupper som har behov av övernattsbefordran med särskild fokus på att bedöma behovet av posttjänster i lands- och glesbygd. Utredningen har också haft i uppgift att se över om det fortfarande finns grupper i samhället som inte har något alternativ till Postnord Group AB och som därmed behöver skyddas av ett pristak.

SKL:s kommentarer till utredningen

Förbundet har förståelse för att det krävs förändringar i postkraven för att säkerställa en fortsatt bra kvalitet i posttjänsten till rimliga priser och utan statsstöd. Tillförlitligheten i bastjänsten anses öka så att minst 95 procent av breven delas ut senast den andra arbetsdagen räknat från inlämningsdagen. I det tidigare kravet att 85 procent av breven ska komma fram nästa dag samt att 97 procent av breven ska komma fram inom tre arbetsdagar fanns en större osäkerhet kring hur lång tid en postbefordran skulle ta. Utredningen visar att det i många fall inte är avgörande för användarna att breven kommer fram över natten istället för efter två eller allra högst tre dagar. Användarna sätter dock stort värde på att veta när breven senast kommer fram. Det behöver också frigöras resurser i syfte att stärka posthanteringen rent generellt i landet. Det allra största problemet är om brev och paket blir kraftigt försenade eller överhuvudtaget inte kommer fram, något som media uppmärksammat vid ett flertal tillfällen.

Det är också positivt att pristaket föreslås att behållas. Pristaket behövs för att motstå kraftiga prishöjningar och för att värna konkurrensen. Utan pristak finns risken att den dominerande aktören kan utnyttja sin monopolställning på delar av marknaden samtidigt som den kan pressa priserna på den konkurrensutsatta delen av postmarknaden. I ett sådant läge skulle privatpersoner och företag i vissa delar av landet få betala ett högre pris än i andra delar.

Det är också positivt att koldioxidutsläppen kan minska när en större andel av posten kan befordras med tåg istället för flyg. Postnord beräknas att spara 250-300 miljoner

på förslaget, något som förhoppningsvis ökar företagets möjligheter att i framtiden erbjuda en brevtjänst med hög kvalitet över hela landet.

Enligt Postnord kommer cirka 80 procent av volymerna även utan kvalitetskrav på övernattbefordran ändå att befordras övernatt eftersom lagring av brev som är insamlade och sorterade är dyr. Risken finns att det nya kravet på att post ska levereras inom två dygn i praktiken innebär en försämring främst för de regioner där flyg tidigare använts för att posten ska kunna övernattbefordras. Gissningsvis rör det sig om kommuner och regioner i de norra delarna av Sverige och Gotland. För storstäderna och de mer tätbefolkade regionerna i södra Sverige innebär det nya förslaget sannolikt ingen skillnad jämfört med tidigare, men för större kommuner och andra kommuner med flygplats i Norrland blir det en markant försämring – från övernattbefordran till att breven delas ut den andra arbetsdagen från inlämningsdagen.

Vi vet heller inget om Postnords bedömning om att ca 80 procent av volymerna ska övernattbefordras även utan kvalitetskravet gäller i all framtid – det kan på sikt ske markanta försämringar med allt färre som får posten inom ett dygn.

Även om risken är stor att delbetänkandets förslag innebär en försämring för många kommuner i vissa delar av landet, så kan förslaget också innebära en förbättring för en del kommuner i främst lands- och glesbygd. Det gäller de kommuner och orter som dag faller inom de 15 procent där övernattbefordran inte kan garanteras och där leveransen kunnat ta längre tid än två dygn. Det nya kvalitetskravet ska gälla i hela landet oavsett var brevet har postats.

Andelen företag är större i lands-, skärgårds- och glesbygdskommuner jämfört med riket i helt, vilket förklaras med stort antal mikroföretag (1-10 sysselsatta). Vad gäller brev, så kan mycket av den korrespondensen med en allt mer utbyggd bredbandsinfrastruktur skötas digitalt, men lands- och glesbygd samt skärgård har också ett större behov av att kunna skicka och hämta paket, vilket kommer av att de har svårare att ta sig fysiskt till butiker än företag har i mer tätbefolkade områden. Företag på i dessa områden är också i högre grad beroende av posttjänster än företag i tätort eftersom kostnaderna för alternativa leveransmöjligheter, såsom budfirmor, är högre. För näringslivet i lands- och glesbygd samt skärgård är det därför viktigt att de förändrade kraven på övernattbefordran inte innebär en försämring relativt de mer tätbefolkade områdena. Detta snedvrider då konkurrensförmågan till fördel för företag i mer tätbefolkade områden.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande